

**LIETUVOS ŠVIETIMO SEKTORIAUS FINANSŲ VALDYMO YPATUMŲ IR
TENDENCIJŲ APŽVALGA**
THE OVERVIEW OF FEATURES AND TRENDS OF THE FINANCIAL MANAGEMENT
IN LITHUANIAN EDUCATION SECTOR

Viktorija Durovič¹

Laura Gudelytė-Žilinskienė²

*SMK University of Applied Sciences^{1,2}; Vilnius Gediminas Technical University²; Vilnius
College of Technologies and Design², Lithuania*

Annotation

The article analyzes the concept and meaning of financial management. The structure of the income and expenditure structure of the Lithuanian state budget is presented, the trends in the structure of the Lithuanian state budget allocations are analyzed. The main goal of this article is to investigate the trends in education funding in Lithuania based on the data of the country's statistics department and the Eurostat statistical data portal. After analyzing the scientific literature, it was established that the management of public finances leads to the efficient use of public funds and ensures an effective decision-making process, which leads to the search for effective ways of using resources. After conducting the research, it was found that the largest part of Lithuanian state budget expenditures in the years 2021-2023 from the Lithuanian budget allocations is allocated to the structural areas of social security, economy and education, and the smallest - to the area of housing and communal holding area. A trend of increasing both allocations for education and funding of general education institutions has been observed.

Key words: public finance management, public budget, appropriations for education.

Anotacija

Straipsnyje analizuojama finansų valdymo samprata bei reikšmė. Pateikiama Lietuvos valstybės biudžeto pajamų ir išlaidų struktūros sandara, analizuojamos Lietuvos valstybės biudžeto asignavimų struktūros tendencijos. Pagrindinis šio straipsnio tikslas yra nustatyti Lietuvos švietimo finansavimo tendencijas remiantis šalies statistikos departamento bei Eurostat statistinių duomenų portalo duomenimis. Išanalizavus mokslinę literatūrą apibrėžta, kad viešųjų finansų valdymas sąlygoja efektyvų viešųjų lėšų panaudojimą ir užtikrina efektyvų sprendimų priėmimo procesą, sąlygojantį efektyvaus išteklių panaudojimo būdų paiešką. Atlikus tyrimą nustatyta, kad didžiausia dalis Lietuvos valstybės biudžeto išlaidų 2021–2023 m. yra skiriama socialinės apsaugos, ekonomikos ir švietimo Lietuvos biudžeto asignavimų struktūrinėms sritims, o mažiausia – būsto ir komunalinio ūkio sričiai. Pastebėta tiek skiriamų asignavimų švietimui, tiek bendrojo ugdymo įstaigų finansavimo didėjimo tendencija.

Raktiniai žodžiai: viešųjų finansų valdymas, valstybės biudžetas, asignavimai švietimui.

ĮVADAS

Tyrimo aktualumas ir problema. Ekonomikos augimą lemia efektyvus finansų valdymas. Vadovaujantis daugelio šalių patirtimi, efektyvus viešųjų finansų valdymas sąlygoja ekonominę sėkmę ir padeda maksimaliai padidinti turimų išteklių panaudojimo efektą (Postula ir Raczkowski, 2020; Tea, Natia, Tamar ir Giuli, 2020). Investavimas į žmogiškuosius išteklius – tai geriausia kiekvienos šalies vystymosi strategija (Alexandru ir Matei, 2019). Viso pasaulio šalių vyriausybės yra atsakingos už švietimo kokybės gerinimą, kartu sąžiningos visuomenės ir produktyvios ekonomikos užtikrinimą (Nico Botha, 2019). Investicijas į kokybišką išsilavinimą sąlygoja vyriausybės planuojamas švietimui biudžetas (Diogo Ferreira, Pereira Lima, Saraiva Moreira, Vieira Baeta ir Marques Rocha e. Mucci, 2021). Švietimo sistema yra priklausoma nuo viešųjų lėšų (Alexandru ir kt., 2019; Alexandru ir Matei, 2018). Alexandru ir kt. (2018) teigimu, bet koks naujas projektas, skirtas tobulinti mokymo programas, plėtoti žmogiškuosius išteklius arba skaitmeninti švietimo sistemą reikalauja finansavimo. Dėl šios priežasties viešojo sektoriaus įstaigos, teikiančios visuomenei svarbias viešąsias paslaugas, turi ribotus išteklius, todėl juos reikia valdyti atidžiai (Borbély, Szikszainé ir Kakas, 2021). Vadovaujantis mokslininkų įžvalgomis dėl viešųjų finansų valdymo iškelta tyrimo problema – kokios yra Lietuvos švietimo finansų valdymo tendencijos?

Tyrimo tikslas. Atlikus Lietuvos statistikos departamento bei Eurostat statistinių duomenų analizę nustatyti Lietuvos švietimo finansavimo tendencijas.

Tyrimo metodologija. Tyrimui atlikti taikomi metodai: mokslinės literatūros šaltinių bei teisės aktų analizė, sisteminimas, apibendrinimas, statistinių duomenų analizė, ARIMA prognozavimo metodas.

Tyrimo rezultatai. Lietuvos valstybė ekonomikai ir socialinei apsaugai 2019–2021 m. skiria daugiau asignavimų negu švietimui. Nuo 2019 m. pastebima Lietuvos biudžeto asignavimų tiek švietimui, tiek bendrojo ugdymo įstaigoms didėjimo tendencija.

Tyrimo originalumas/tyrimo vertė. Švietimo finansavimas yra vienas iš sudėtingiausių uždavinių, kurį sprendžia daugelio šalių vyriausybės (Alexandru ir kt., 2018). Valstybės biudžetas, kuriame pateikiama valstybės pajamų ir jų paskirstymo apžvalga siekiant valstybės tikslų, objektyviai įsitvirtino kaip tinkama ir nepakeičiama priemonė viešajai finansinei veiklai kurti ir racionaliai valdyti (Făgădar ir Deac, 2021). Valstybės asignavimai yra svarbūs daugumai vietos valdžios institucijų, įskaitant bendrojo ugdymo įstaigas, nes sąlygoja jų teikiamų paslaugų kokybę (Espinosa, 2017; Jones, Greer ir Reitano, 2021). Atsakingas viešųjų finansų ir biudžeto valdymas sąlygoja efektyvų viešųjų finansų paskirstymą, skirtą viešųjų įstaigų funkcionavimui ir plėtrai (Făgădar ir kt., 2021).

MOKSLINĖS LITERATŪROS ANALIZĖ

Viešųjų finansų valdymo samprata ir reikšmė

Novaković, Milovanović ir Gligorić (2022) teigia, kad įstaigų, teikiančių programas, prekes ir (arba) paslaugas ir besivadovaujančių viešosios politikos ir viešųjų įstaigų veiklą reglamentuojančiais teisės aktais, pagrindinis tikslas – tarnauti visuomenės gerovei. Viešųjų finansų valdymo tikslas – efektyvus ir veiksmingas viešųjų paslaugų teikimas (Asquer ir Krachkovskaya, 2022). Efektyvus viešųjų paslaugų teikimas tiesiogiai priklauso nuo efektyvaus viešųjų finansų valdymo (Tea ir kt., 2020; Warsame ir Ileri, 2017). Efektyvus finansų valdymas gali padėti priimti tinkamus vidinius sprendimus dėl išteklių paskirstymo (planavimo ir biudžeto sudarymo), jų stebėjimo, atskaitomybės (Gcora ir Chigona, 2019). Keakopa (2018) apibrėžia, kad efektyvus finansų valdymas – tai pinigų (lėšų) paskirstymas tokiu būdu, kad būtų pasiekti įstaigos tikslai. Jį papildoma Sambo (2021) teigdamas, kad efektyvumas yra susijęs su viešosios įstaigos iš anksto nustatyto tikslo pasiekimo mastu ir sąlygoja išteklių sąnaudų santykį su paslaugos rezultatais, gaunamais nešvaistant laiko ir (arba) išteklių. Mokslinėje literatūroje yra detalizuojama, kad tinkamas viešųjų finansų valdymas reiškia efektyviai valdyti visus nacionalinius išteklius, kartu juos saugant, plečiant ir naudojant taip, kad būtų skatinamas ekonomikos augimas (Bawole ir Adjei-Bamfo, 2020; Mohd Fauzi, Azhar ir Kishan, 2022).

Mokslininkų teigimu, efektyvus finansų valdymo veiklą sudaro finansų planavimas, jų kontrolė ir finansinių sprendimų priėmimas (Pospisil, Kunz ir Krocil, 2019; Soare ir Danescu, 2021; Udoh, 2022). Făgădar ir kt. (2021) papildomai išskiria, kad atsakingas viešųjų finansų ir biudžeto valdymas lemia efektyvų viešųjų finansų paskirstymą, skirtą viešųjų įstaigų funkcionavimui ir plėtrai. Chowdhury ir Shil (2018) akcentuoja, kad planavimo ir biudžeto formavimo sistemos yra pagrindiniai įstaigų finansinių rezultatų kontrolės sistemų elementai. Mohd Fauzi ir kt. (2022) teigimu, esminiai finansų valdymo modelio elementai – biudžetai, apskaitos politika ir praktika, esminiai finansiniai ir duomenų įrašai, pavyzdžiui, sąskaitų planas. Mokslinės literatūros autoriai teigia, kad efektyvus ir patikimas finansų valdymas priklauso nuo finansinės informacijos, turinčios tiesioginę įtaką finansinių sprendimų priėmimui (Alexandru, 2016; Prinsloo, 2016; Zéman, 2017). Islam, Akhter ir Islam (2018) papildomai išskiria, kad kokybiška informacija pagrįstos finansų valdymo sistemos sąlygoja efektyvų viešųjų lėšų panaudojimą.

Apibendrinant galima teigti, kad viešųjų finansų valdymas yra efektyvus viešųjų finansų paskirstymas, skirtas viešųjų įstaigų funkcionavimui ir plėtrai. Efektyvus finansų valdymas yra lėšų paskirstymas tokiu būdu, kad būtų pasiekti viešosios įstaigos tikslai. Kokybiška informacija pagrįstą finansų sistemos valdymą sąlygoja efektyvus viešųjų lėšų panaudojimas, o tai užtikrina efektyvų sprendimų priėmimo procesą. Finansų valdymo sprendimai, pagrįsti kokybiška finansine informacija, sąlygoja efektyvaus išteklių panaudojimo būdų paiešką.

Lietuvos valstybės biudžeto pajamų ir asignavimų struktūra

Valstybės biudžetas, kuriame pateikiama valstybės pajamų ir jų paskirstymo apžvalga siekiant valstybės tikslų, objektyviai įsitvirtino kaip tinkama ir nepakeičiama priemonė viešajai finansinei veiklai kurti ir racionaliai valdyti (Fągādar ir kt., 2021). Lietuvos valstybės biudžetas yra valstybės biudžeto pajamų ir asignavimų biudžetiniams metams planas, Lietuvoje tvirtinamas Lietuvos Respublikos Seimo (Lietuvos Respublikos finansų ministerija, 2022). Valstybės biudžeto visumą sudaro jos pajamos ir asignavimai, kurie gali būti tik piniginės lėšos (Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 2023). Valstybės biudžeto pajamas sudaro visos valstybės biudžeto sukauptos lėšos, kurios yra perskirstomos per valstybės biudžetą ir skiriamos valstybės biudžeto programoms finansuoti (Lietuvos Respublikos finansų ministerija, 2022). Valstybės biudžeto pajamų struktūra pateikiama 1 lentelėje.

1 lentelė. Lietuvos valstybės biudžeto pajamų struktūra

I.	Pajamos iš mokesčių, gaunamos į valstybės biudžetą pagal įstatymus ir kitus teisės aktus
II.	Pajamos iš valstybės turto (išskyrus pajamas, gautas atliekant valstybės nekilnojamojo turto atnaujinimą, taip pat įstatymų nustatytą pajamų, gautų realizavus valstybės ilgalaikį materialųjį ir nematerialųjį turta, dalį, neįskaitomą į valstybės biudžeto pajamas)
III.	Valstybės biudžetinių įstaigų pajamos
IV.	Negražintina finansinė parama (lėšos)
V.	Dotacijos
VI.	Kitos pajamos

Šaltinis: sudaryta autorių, pagal Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymą (2023)

Lietuvos valstybės biudžeto pajamų struktūrą sudaro šešios pagrindinės pajamų klasifikacijos sritys (žr. 1.3 lentelę). Viena iš valstybės biudžeto pajamų struktūros dalių yra pajamos iš mokesčių, gaunamos į valstybės biudžetą pagal įstatymus ir kitus teisės aktus. Valstybės iš mokesčių gaunamas pajamas, dar vadinamas mokestinėmis pajamomis, sudaro pridėtinės vertės mokestis, gyventojų pajamų mokestis, juridinių asmenų pelno mokestis, mokestis už aplinkos teršimą, tarptautinės prekybos ir sandorių mokesčiai, žyminis mokestis, akcizai, mokestis už valstybinius gamtos išteklius, loterijų ir azartinių lošimų mokestis ir kitos įmokos (Jonuškienė, Meidūnas ir Puzinauskas, 2023). Valstybės biudžeto pajamos priklauso nuo valstybės išlaidų, kadangi valstybė, nustaciusi savo išlaidų kryptis, ieško pajamų šaltinių. Nuo rastų pajamų šaltinių kokybės ir kiekybės priklauso valstybės išlaidų finansavimo apimtys (Кудряшова, 2018).

Lietuvos valstybės biudžeto asignavimų struktūrą sudaro dešimt struktūrinių sričių (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Lietuvos valstybės biudžeto asignavimų struktūra

I.	Bendros valstybės paslaugos	VI.	Būstas ir komunalinis ūkis
II.	Gynyba	VII.	Sveikatos apsauga
III.	Viešoji tvarka ir visuomenės apsauga	VIII.	Poilsis, kultūra ir religija
IV.	Ekonomika	IX.	Švietimas
V.	Aplinkos apsauga	X.	Socialinė apsauga

Šaltinis: sudaryta autorių, pagal Lietuvos Respublikos finansų ministerijos pateiktus duomenis (2022)

Lietuvos valstybės biudžeto asignavimai skiriami kultūros, švietimo, sporto, sveikatos apsaugos, socialinės apsaugos programoms bei techninei pažangai ir mokslui finansuoti, ūkio

plėtrai ir gamtos apsaugai, viešajai tvarkai, krašto ir visuomenės apsaugai, valdymo institucijoms ir valstybės valdžios bei teisėtvarkos įstaigoms išlaikyti, dotacijoms savivaldybių biudžetams, valstybės skoloms gražinti ir jų tvarkymo išlaidoms padengti bei kitiems numatytiems valstybės poreikiams (Jonuškienė ir kt., 2023).

Apibendrinant galima teigti, kad Lietuvos valstybės biudžeto visumą sudaro jos pajamos ir asignavimai, kurie gali būti tik piniginės lėšos. Lietuvos valstybės biudžeto pajamų struktūrą sudaro šešios pagrindinės pajamų klasifikacijos sritys, o asignavimų struktūrą sudaro dešimt struktūrinių sričių.

Lietuvos švietimo ir bendrojo ugdymo įstaigų finansavimo svarba

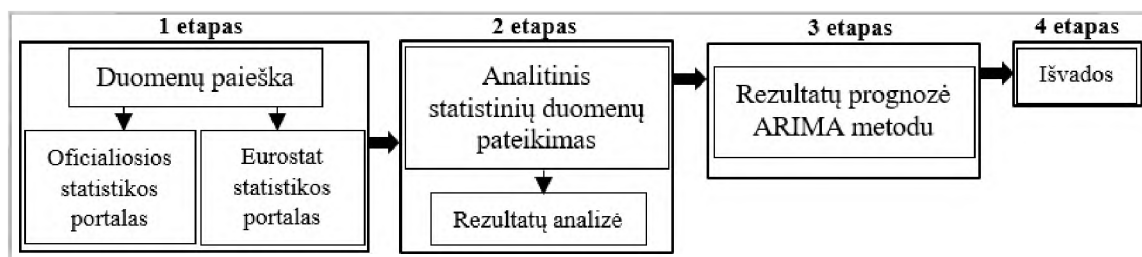
Šalys, siekdamos tvaraus ekonomikos augimo, investuoja į švietimo sektorių, kad padidintų žmogiškojo kapitalo našumo lygį (Cavusoglu, 2017). Krizek, Vesela, Severova ir Svoboda (2022) detalizuoja, kad žmogiškasis kapitalas yra investicijų į darbo jėgą sankaupa. Rambeli, Awang Marikan, Podivinsky, Amiruddin ir Ismail (2021) nustatė, kad tikslus finansinis žmogiškojo kapitalo plėtros planavimas yra svarbus, kad būtų užtikrintas tvarus šalies ekonomikos vystymasis ilgalaikėje perspektyvoje. Kim, Choi, Kim ir Pop-Eleches (2018) nurodo, kad švietimo įtaka sprendimų priėmimui gali būti potencialiu ekonominių racionalumą gerinančiu mechanizmu, kuriuo gali būti grindžiama pinigine ir nepiniginė grąža į švietimą. Krueger, Dehry, Chang (2019) pastebi, kad investicijų į švietimą pasekmė – sveikesnės populiacijos, gyvenančios ilgesnį gyvenimą. Mokslininkai akcentuoja, kad tarp švietimo ir mažėjančio nedarbingumo yra tiesioginis ryšis, sąlygojantis žmonių ilgesnio gyvenimo teikiamą ekonominę vertę (Krueger ir kt., 2019).

Dragoeva (2022) pastebi, kad švietimo sektoriaus plėtra tiesiogiai priklauso nuo lėšų, skiriamų ugdymui, moksliniams tyrimams ir inovacijoms. Vienas iš švietimo sektoriaus veiklą reglamentuojančių teisės aktų Lietuvoje yra Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2023), kuriame yra teigiama, kad Lietuvos švietimo sistemą apima formalųjį ir neformalųjį švietimą, savišvietą ir švietimo pagalbą. Formalusis švietimas vyksta pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka įregistruotas ir patvirtintas švietimo programas, kurias baigus yra įgyjamas pradinis, pagrindinis, vidurinis arba aukštasis išsilavinimas ir (ar) kvalifikacija, pripažįstama kompetencija, reikalinga įstatymų reglamentuojamam darbui ar funkcijai atlikti (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2023). Įstaiga, kurios pagrindinė veikla yra ugdymo pagal formaliojo švietimo pradinio, pagrindinio, vidurinio ar atitinkamas specialiojo ugdymo programas teikimas, vadinama bendrojo ugdymo įstaiga (Atvira informavimo, konsultavimo, orientavimo sistema, 2023). Kaip ir visa švietimo sistema, bendrojo ugdymo įstaigos yra priklausomos nuo viešųjų lėšų (Alexandru ir kt., 2019; Alexandru ir kt., 2018). Finansavimas yra svarbus daugumai vietos valdžios institucijų, įskaitant bendrojo ugdymo įstaigas, nes sąlygoja jų teikiamų paslaugų kokybę (Espinosa, 2017; Jones ir kt., 2021).

Apibendrinant galima teigti, kad investicijų į švietimą rezultatas – žmonių ilgesnio gyvenimo teikiama ekonominė vertė, didinanti žmogiškojo kapitalo našumo lygį. Investicijas į kokybišką išsilavinimą sąlygoja valstybės biudžeto skiriami asignavimai švietimui, todėl atsiranda švietimo sistemos priklausomybė nuo viešųjų lėšų.

TYRIMO METODOLOGIJA

Tyrimą sudaro trys *etapai* (žr. 1 paveikslą). Pirmasis ir antrasis tyrimo etapai išskirti vadovaujantis Alexandru ir kt. (2018) ir Diogo Ferreira ir kt. (2021) tyrimo metodika. Mokslininkai, siekdami nustatyti švietimo ir bendrojo ugdymo įstaigų finansavimo tendencijas, rinko ir analizavo duomenis iš šalies statistikos departamento, Eurostat statistinių duomenų portalo (Alexandru ir kt., 2018; Diogo Ferreira ir kt., 2021).

1 pav. Tyrimo loginė schema
Šaltinis: sudaryta autorių

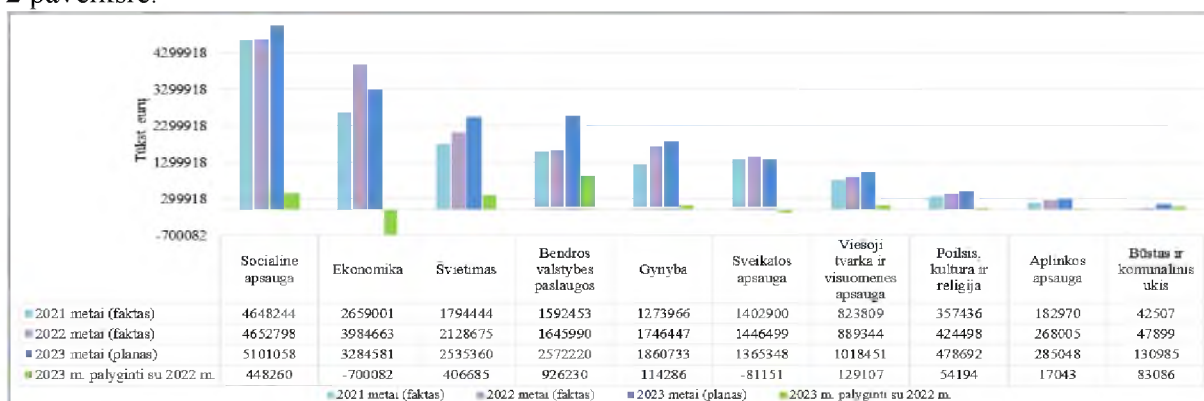
Antrame etape pateikiami ir analizuojami statistikos portaluose skelbiami duomenis, taikant ARIMA prognozavimo metodą, pateikiamos tolimesnės švietimo sektoriaus tendencijos. Įvykdžius antrą tyrimo etapą, formuluojamos apibendrinamosios išvados. Atliekant tyrimą laikomasi tyrimo etikos principu, nes tyrimui atlikti reikiama informacija yra viešai prieinama statistikos portaluose.

TYRIMO REZULTATAI IR DUOMENŲ ANALIZĖ

Tyrimo rezultatų ir duomenų analizės skyriuje pateikiama Lietuvos biudžeto 2021–2023 m. asignavimų struktūra, palyginamos jos struktūrinės sritys pagal skiriamų asignavimų kieki. Pateikiama Lietuvos biudžeto asignavimų švietimui ir bendrojo ugdymo įstaigoms raida, nustatomos Lietuvos biudžeto asignavimų švietimui ir bendrojo ugdymo įstaigoms tendencijos 2019–2021 m. laikotarpiu.

Lietuvos valstybės biudžeto asignavimų struktūros analizė

Lietuvos biudžeto 2021–2023 m. asignavimų struktūra pagal struktūrines sritis pateikiama 2 paveiksle.

2 pav. Lietuvos biudžeto 2021–2023 m. asignavimų struktūra

Šaltinis: sudaryta autorių, pagal Lietuvos Respublikos finansų ministerijos pateiktus duomenis (2023)

Iš 2 paveiksle pateiktų duomenų matyti, kad didžiausia dalis Lietuvos valstybės 2023 m. planuojamų biudžeto išlaidų skiriama socialinei apsaugai, o mažiausia – būstui ir komunaliniam ūkiui. Švietimas yra trečia Lietuvos biudžeto asignavimų struktūrinė sritis, kuriai 2021–2022 m. buvo skirta ir 2023 m. planuojama skirti daugiausiai asignavimų. Vadovaujantis 2 paveiksle pateiktais duomenimis, galima teigti, kad Lietuvos valstybė ekonomikai ir socialinei apsaugai skiria daugiau asignavimų negu švietimui. Svarbu pastebėti, kad 2023 m. švietimui planuojama skirti 19 proc. daugiau asignavimų negu buvo skirta 2022 metais.

Lietuvos švietimo ir bendrojo ugdymo įstaigų finansavimo tendencijos

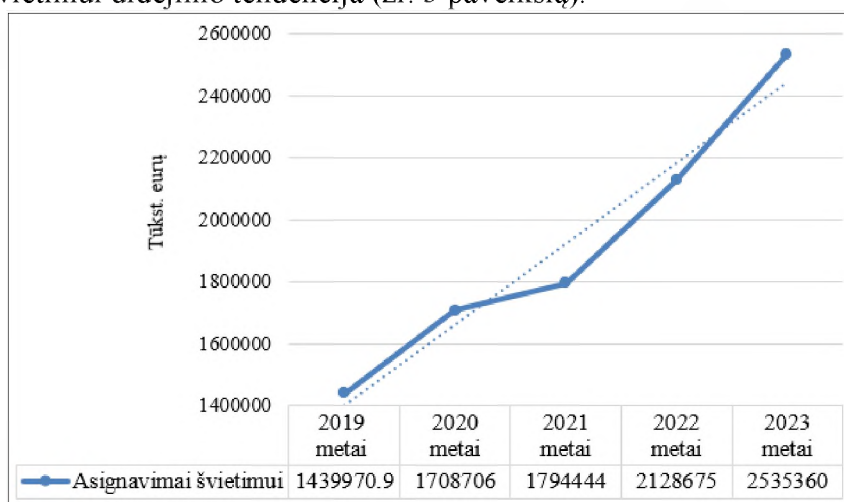
Lietuva užima 22 vietą tarp pateiktų 26 Europos šalių pagal viešąsias išlaidas, skiriamas švietimui, dabartinėmis kainomis po naujausio Eurostat duomenų atnaujinimo (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Europos valstybių 2017–2019 m. išlaidų švietimui vidurkis dabartinėmis kainomis pagal išsilavinimo lygį ir orientaciją į programą

Eil. nr.	Šalis	mln. Eur	Eil. nr.	Šalis	mln. Eur	Eil. Nr.	Šalis	mln. Eur
1	Vokietija	154 754.5	10	Lenkija	23 067.4	19	Bulgarija	2 333.0
2	Prancūzija	127 848.6	11	Danija	19 618.0	20	Liuksemburgas	2 150.2
3	Italija	73 071.6	12	Austrija	19 293.4	21	Slovėnija	2 096.4
4	Ispanija	48 881.3	13	Suomija	14 025.6	22	Lietuva	1 701.1
5	Nyderlandai	40 539.9	14	Portugalija	9 635.6	23	Islandija	1 455.4
6	Švedija	33 777.8	15	Čekija	8 766.5	24	Latvija	1 257.2
7	Turkija	30 429.1	16	Graikija	6 395.2	25	Kipras	1 178.9
8	Belgija	28 954.7	17	Rumunija	5 955.4	26	Malta	578.6
9	Norvegija	25 165.1	18	Vengrija	5 516.0			

Šaltinis: sudaryta autorių, pagal Eurostat duomenis (2023)

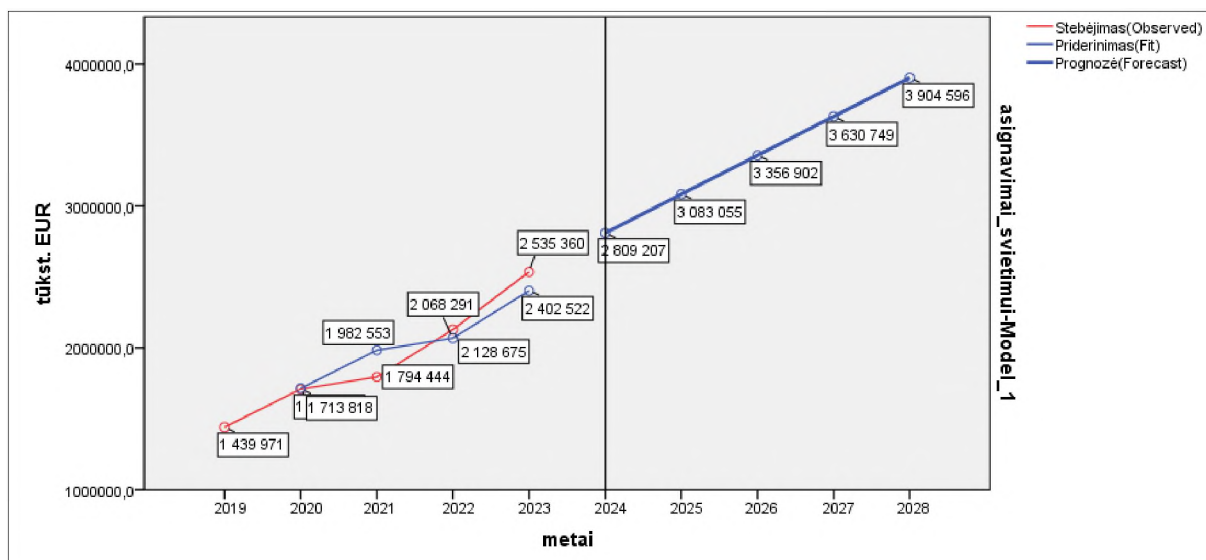
Lentelėje matyti, kad Lietuvos valstybė, palyginti su kitomis Europos šalimis, yra viena iš mažiausiai asignavimų švietimui teikiančių šalių (žr. 3 lentelę). Tačiau analizuojant Lietuvos biudžeto 2019–2023 m. asignavimų švietimui raidą Lietuvos valstybės mastu, pastebima asignavimų švietimui didėjimo tendencija (žr. 3 paveikslą).

3 pav. Lietuvos biudžeto 2019–2023 m. asignavimai švietimui

Šaltinis: sudaryta autorių, pagal Lietuvos Respublikos finansų ministerijos pateiktus duomenis (2023)

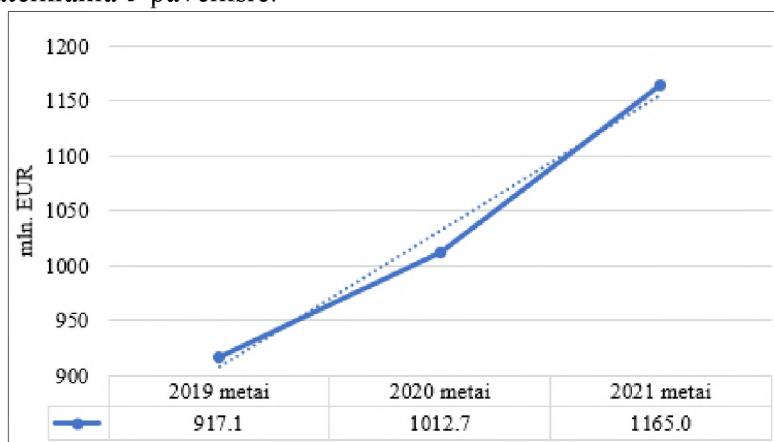
Asignavimų švietimui didėjimo tendencija pastebima nuo 2019 m. (žr. 3 paveikslą). Švietimui 2021 m. skirta 25 proc. daugiau asignavimų palyginti su 2019 m. asignavimų švietimui suma, o 2022 m. skirta net 48 proc. daugiau asignavimų palyginti su 2019 m. asignavimų švietimui suma. Jeigu 2023 m. švietimui bus skirta tiek asignavimų, kiek yra suplanuota, 2023 m. švietimui skirta asignavimų suma bus 76 proc. didesnė palyginti su 2019 m. ir bus 28 proc. punktų didesnė palyginti su 2022 m. Lietuvos Respublikos finansų ministerijos skelbiama asignavimų suma. Analizuojant ateities tendencijas, IBM SPSS Statistics 22 programa, buvo sudarytas ARIMA (0,1,0) prognozės modelis. Šio modelio determinacijos koeficientas yra $R^2 = 0,866$ t. y. didesnis už 0,2, o tai rodo, kad modelis gerai aprašo duomenis ir tinka prognozavimui. Gautame ateities tendencijų grafike (žr. 4 paveikslą) galima matyti iki 2028 m. švietimo asignavimų didėjimą.

4 pav. Lietuvos biudžeto 2019–2028 m. asignavimų tendencijos švietimui
Šaltinis: sudaryta autorių, pagal Lietuvos Respublikos finansų ministerijos pateiktus duomenis (2023)

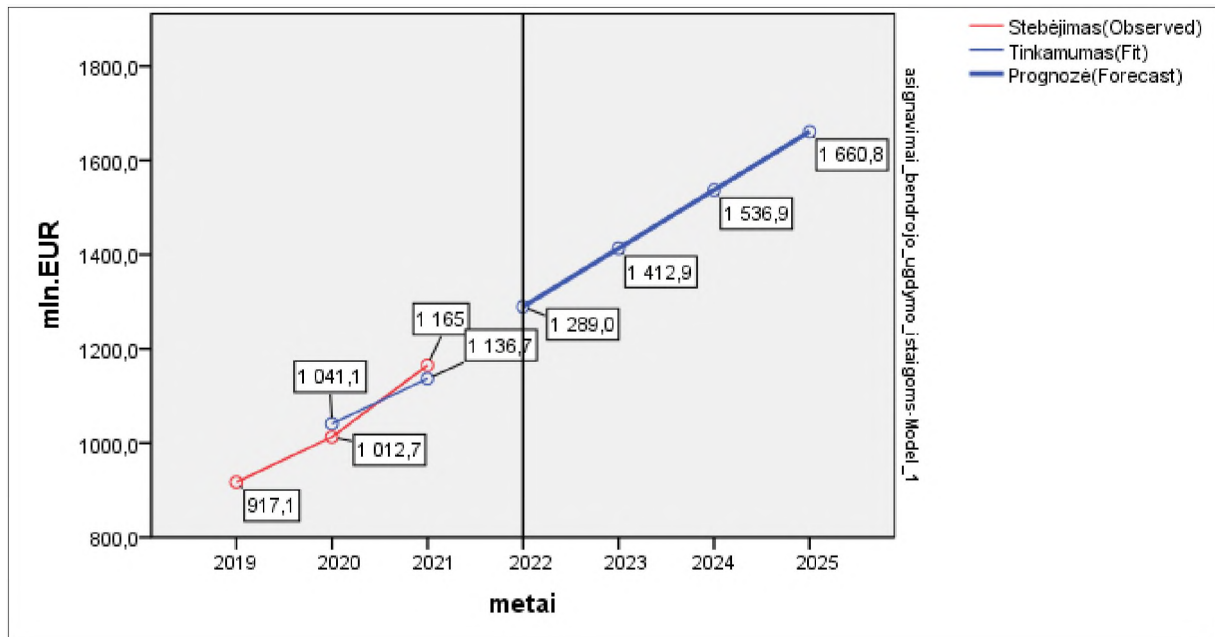
2024–2028 m. prognozuojama asignavimų švietimui didėjimo tendencija (žr. 4 paveikslą). Prognozuojama, kad švietimui 2025 m. bus skirta 114 proc. daugiau asignavimų palyginti su 2019 m. asignavimų švietimui suma, o 2028 m. – net 171 proc. daugiau asignavimų palyginti su 2019 m. asignavimų švietimui suma.

Lietuvos valstybės asignavimų, skiriamų bendrojo ugdymo įstaigoms finansuoti, 2019–2021 m. raida pateikiama 5 paveiksle.

5 pav. Lietuvos biudžeto 2019–2021 m. asignavimai bendrojo ugdymo įstaigoms
Šaltinis: sudaryta autorių, pagal Oficialiosios statistikos portale pateiktus duomenis (2023)

Nuo 2019 metų matyti Lietuvos biudžeto asignavimų bendrojo ugdymo įstaigoms didėjimo tendencija (žr. 5 paveikslą). Bendrojo ugdymo įstaigoms Lietuvos valdžios sektorius 2021 metais skyrė 27 proc. daugiau finansavimo palyginti su 2019 metais. Pastebėtina, kad bendrai švietimui 2021 m. buvo skirta 25 proc. daugiau asignavimų palyginti su 2019 m. asignavimų švietimui suma. Todėl galima teigti, kad 2019–2021 m. laikotarpyje pastebima Lietuvos biudžeto asignavimų tiek švietimui, tiek bendrojo ugdymo įstaigoms didėjimo tendencija. Analizuojant ateities tendencijas, IBM SPSS Statistics 22 programa, buvo sudarytas ARIMA (0,1,0) prognozinis modelis. Šio modelio determinacijos koeficientas yra $R^2 = 0,861$ t. y. didesnis už 0,2, o tai rodo, kad modelis gerai aprašo duomenis ir tinka prognozavimui. Gautame ateities tendencijų grafike (žr. 6 paveikslą) galima matyti iki 2025 m. bendrojo ugdymo įstaigoms asignavimų didėjimą.

6 pav. Lietuvos biudžeto 2019–2025 m. asignavimų tendencijos bendrojo ugdymo įstaigoms
Šaltinis: sudaryta autorių, pagal Oficialiosios statistikos portale pateiktus duomenis (2023)

2022–2025 m. prognozuojama asignavimų bendrojo ugdymo įstaigoms didėjimo tendencija (žr. 6 paveikslą). Prognozuojama, kad bendrojo ugdymo įstaigoms Lietuvos valdžios sektorius 2023 m. skirs 54 proc. daugiau finansavimo palyginti su 2019 m. Vadovaujantis atliktais prognozės skaičiavimais galima teigti, kad 2025 m. bendrojo ugdymo įstaigoms bus skirta 81 proc. daugiau finansavimo palyginti su 2019 m.

Apibendrinant, svarbu paminėti, kad Lietuvos švietimo sektoriaus struktūrą apima kelios veiklos pagal Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių (Dėl Švietimo sektoriaus ir bibliotekų veiklos profesinio standarto patvirtinimo, 2023). Dėl šios priežasties Lietuvos švietimo sektoriaus finansų valdymas vyksta ir gali būti vertinamas keliais hierarchiniais lygiais, priklausomai nuo ekonominės veiklos rūšies. Todėl galima teigti, kad viešųjų lėšų paskirstymas ir jų valdymas gali būti vertinamas įstaigų, vietos valdžios institucijų, ministerijų ir vyriausybės lygiu. Bendrojo ugdymo įstaigų finansų valdymo vertinimas yra tik viena iš daugybės Lietuvos švietimo sektoriaus hierarchinių struktūros dalių. Siekiant įvertinti finansų valdymo tendencijas Lietuvos švietimo sektoriaus mastu turi būti vertinamas kiekvienas Lietuvos švietimo sektoriaus hierarchinis lygis.

IŠVADOS

1. Viešųjų finansų valdymas – efektyvus viešųjų finansų paskirstymas, skirtas viešųjų įstaigų funkcionavimui ir plėtrai tokiu būdu, kad būtų pasiekti viešosios įstaigos tikslai. Kokybiška informacija pagrįstas viešųjų finansų valdymas sąlygoja efektyvų viešųjų lėšų panaudojimą ir užtikrina efektyvų sprendimų priėmimo procesą, sąlygojantį efektyvaus išteklių panaudojimo būdų paiešką.
2. Didžiausia dalis Lietuvos valstybės biudžeto išlaidų 2021–2023 m. skiriama socialinės apsaugos, ekonomikos ir švietimo Lietuvos biudžeto asignavimų struktūrinėms sritims, o mažiausia – būsto ir komunalinio ūkio sričiai.
3. Nuo 2019 m. pastebima Lietuvos biudžeto asignavimų tiek švietimui, tiek bendrojo ugdymo įstaigoms didėjimo tendencija. Prognozuojama, kad 2025 m. švietimui bus skirta 114 proc., o bendrojo ugdymo įstaigoms 81 proc., daugiau asignavimų palyginti su 2019 m.

LITERATŪRA

1. Alexandru, C. G. (2016). Financial Information and Its Role in the Financial Management of the Company. *Annals of "Constantin Brancusi" University of Targu-Jiu. Economy Series*, 4, 112–114.
2. Alexandru, I. M., Matei, G. (2018). Financing Pre-University Education. Study on the Basis of Cost per Pupil/Preschooler - Case Study. *Scientific Bulletin - Economic Sciences / Buletin Stiintific - Seria Stiinte Economice*, 17 (3), 107–118.
3. Alexandru, I. M., Matei, G. (2019). Financial Management of the Romanian Preuniversity Education Institutions. *Finance: Challenges of the Future*, 19 (21), 63–78.
4. Asquer, A., Krachkovskaya, I. (2022). Designing public financial management systems: exploring the use of chatbot-assisted case studies. *Public Money & Management*, 42(7), 551–557. doi:10.1080/09540962.2022.2069412
5. Atvira informavimo, konsultavimo, orientavimo sistema. (2023). Sąvokos ir terminai. <Sąvokos ir terminai (smm.lt)>.
6. Bawole, J. N., Adjei-Bamfo, P. (2020). Public Procurement and Public Financial Management in Africa: Dynamics and Influences. *Public Organization Review*, 20 (2), 301–318. doi.org/ 10.1007/s11115-019-00443-7
7. Borbély, T., Szikszainé, M. K., Kakas, S. (2021). Accrual Accounting - an Untapped Opportunity to Measure the Performance of Budgetary Bodies. *Public Finance Quarterly*. 66 (0031-496X), 52–74. doi.org/10.35551/PFQ_2021_s_2_3
8. Cavusoglu, B. (2017). Education and Economic Growth in Turkey. *International Journal of Economic Perspectives*, 11 (4), 88–100.
9. Chowdhury, A., Shil, N. C. (2018). Contextualizing Planning and Budgeting Systems: Public Sector Experience. *Asia-Pacific Management Accounting Journal*, 13 (2), 27–53.
10. Dėl Švietimo sektoriaus ir bibliotekų veiklos profesinio standarto patvirtinimo. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/494bed92ad8111e9b43db72f2154cfa0?jfwid=-fxdp7cul
11. Diogo Ferreira, J. A., Pereira Lima, N. G., Saraiva Moreira, J., Vieira Baeta, O., Marques Rocha e. Mucci, C. B. (2021). Budget Planning for education: overcoming a challenge. *Revista Ambiente Contábil*, 13 (1), 378–397. doi.org/10.21680/2176-9036.2021v13n1ID23719
12. Dragoeva, R. B. (2022). Economic Growth Effect of Government Expenditure on Education. *Economic Archive / Narodnostopanski Arhiv*, 1, 54–68.
13. Espinosa, F. M. (2017). Financial Management Practices of School Heads: Teachers' Perspectives. *Skyline Business Journal*, 13 (1), 33–44.
14. Eurostat (2023). *Public expenditure on education in current prices, by education level and programme orientation*. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/educ_uae_fine04/default/table?lang=en.
15. Făgădar, G. M., Deac, C. F. (2021). Trends in the Presentation of Budget Information in Romanian Financial Statements. *Annals of the University of Oradea, Economic Science Series*, 30 (1), 212–219. doi.org/10.47535/1991auoes30(1)023
16. Gcora, N., Chigona, W. (2019). Post-implementation evaluation and challenges of Integrated Financial Management Information Systems for municipalities in South Africa. *South African Journal of Information Management*, 21 (1), 1–12. doi.org/10.4102/sajim.v21i1.1066
17. Islam, M. A., Akhter, S., Islam, M. (2018). Health Financing in Bangladesh: Why Changes in Public Financial Management Rules Will Be Important. *Health Systems & Reform*, 4 (2), 65–68. doi.org/10.1080/23288604.2018.1442650
18. Jones, P. A., Greer, R., Reitano, V. (2021). Anchoring Votes: School District Performance Ratings and Bond Referenda. *Public Finance & Management*, 20 (2), 182–213.
19. Jonuškienė, Ž., Meidūnas, V., Puzinauskas, P. (2023). *Lietuvos nacionalinis biudžetas*. <Lietuvos nacionalinis biudžetas - Visuotinė lietuvių enciklopedija (vle.lt)>.
20. Keakopa, S. M. (2018). Management of financial records in selected public institutions in Botswana. *Journal of the Society of South African Archivists*, 51, 1–33.
21. Kim, H. B., Choi, S., Kim, B., Pop-Eleches, C. (2018). The role of education interventions in improving economic rationality. *Science*, 362 (6410), 83–86. doi.org/10.1126/science.aar6987
22. Krizek, D., Vesela, K., Severova, L., Svoboda, R. (2022). Asymmetry effects of government expenditure on education and impacts on economic growth. *European Journal of Comparative Economics*, 19 (1), 79–101. doi.org/10.25428/1824-2979/008
23. Krueger, P. M., Dehry, I. A., Chang, V. W. (2019). The Economic Value of Education for Longer Lives and Reduced Disability. *Milbank Quarterly*, 97 (1), 48–73. doi.org/10.1111/1468-0009.12372\27
24. Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.428/DqMXjApqxC>
25. Lietuvos Respublikos finansų ministerija. (2022). Biudžetas. <Biudžetas | Lietuvos Respublikos finansų ministerija (lr.lt)>.

26. Lietuvos Respublikos finansų ministerija. (2023). Valstybės biudžeto asignavimų struktūra. <Išsami informacija apie 2023 m. biudžetą | Lietuvos Respublikos finansų ministerija (lr.v.lt)>.
27. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas.
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480/VYkZpHhDuh>
28. Mohd Fauzi, N. A., Azhar, Z., Kishan, K. (2022). Financial Management System and the Dynamics of University's Operations and Activities: The Case of A Malaysian Public University. *Global Business & Management Research*, 14, 1393–1412.
29. Nico Botha, R. J. (2019). Shared Perceptions among Female School Governing Body Members of Financial Management Conduct in Rural South African Schools. *Gender & Behaviour*, 17 (4), 14448–14463.
30. Novaković, V., Milovanović, M., Gligorić, D. (2022). Possibilities for Public Sector Management Improvement by the Digitalization of Financial Management and Control System in the Western Balkan Countries. *Journal of Forensic Accounting Profession*, 2 (2), 56–77. doi.org/10.2478/jfap-2022-0009
31. Oficialiosios statistikos portalas (2023). *Mokyklų lešos, pajamos ir išlaidos*. https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=b5475c64-c1ff-4c8c-9974-606702bcdbdc&fbclid=IwAR3SlyEsDhMBSjXeD5_ofxNs4xC9KBQeD0bW7ajbMBXqMp2G_urrawfZgBE#.
32. Pospisil, R., Kunz, P., Krocil, O. (2019). The Impact Of Public Procurement Law To The System Of Public Finance. *Global Economic Observer*, 7 (1), 127–137.
33. Postula, M., Raczkowski, K. (2020). The Impact of Public Finance Management on Sustainable Development and Competitiveness in Eu Member States. *Journal of Competitiveness*, 1, 125–144. doi.org/10.7441/joc.2020.01.08
34. Prinsloo, A. (2016). Better lives require strong systems: Improving people's lives in developing countries requires strong public financial management. Without this, money is wasted and fraud can thrive. *Public Finance*, 10, 15.
35. Rambeli, N., Awang Marikan, D. A., Podivinsky, J. M., Amiruddin, R., Ismail, I. (2021). The Dynamic Impact of Government Expenditure in Education on Economic Growth. *International Journal of Business & Society*, 22 (3), 1487–1507. doi.org/10.33736/ijbs.4318.2021
36. Sambo, V. T. (2021). Critical Considerations to Strengthen the Internal Audit Function in Public Institutions. *Administratio Publica*, 29 (2), 74–96.
37. Soare, J., Danescu, M. (2021). Capitalizing on the Valences of the Internal Audit in Achieving a Reliable and Efficient Financial-Accounting System. *Acta Universitatis Danubius: Oeconomica*, 17 (2), 266–289.
38. Tea, K., Natia, K., Tamar, M., Giuli, G. (2020). Impact of Information Technology on the Public Financial Management Reforms. *European Science Review*, 11/12, 56–59. doi.org/10.29013/ESR-20-11.12-56-59
39. Udoh, S. (2022). Review of Financial Management in Private Firms: Unlocking the Cash Management Model. *International Journal of Entrepreneurial Knowledge*, 10 (2), 95–106. doi.org/10.37335/ijek.v10i2.172.
40. Warsame, M. H., Ireri, E. M. (2017). Public finance management reforms in Somalia: a case study on Somalia's finance professionals. *Journal of Public Affairs (14723891)*, 17 (3), n/a-N.PAG. doi.org/10.1002/pa.1621.
41. Zéman, Z. (2017). The Risk-mitigating Role of Financial Controlling at Local Government Entities: Modelling Profitability and Liquidity Aspects. *Public Finance Quarterly (0031-496X)*, 62 (3), 294–310.
42. Кудряшова, Е. В. (2018). Правовые аспекты финансового планирования в сфере государственных расходов. *Journal of Russian Law*, 12, 88–99. doi: 10.12737/art.